



2012-12-20

Minnesanteckningar Vormsele 2012-11-28

Minnesanteckningar från möte inom samverkansgruppen för Vormbäcken den 28 november i samlingsgården Vormsele.

Vid mötet deltog: Göran Fjällström, Vormsele FVO; Johnny Lindström, Björksele FVO; Göran Grahn, Björksele FVO; Rolf Örnberg Rökå FVO; Benny Jonsson Lill-Åmans FVO; Lena Saedén, Länsstyrelsen Västerbottens län; Greger Jonsson, Lycksele kommun; Kjell-Ivar Asplund Björksele FVO/Hornträsk; Tage Nyberg, Vormsele; Daniel Holmqvist Ume/Vindelälvens Fiskeråd; Paivi Picken, Boliden Mineral AB, Anton Lundqvist, Boliden Mineral AB, Jan Asplund, Malå kommun, Hans-Erik Johansson, Länsstyrelsen Västerbottens län.

Totalt 15 deltagare

Dagordning

- Inledning. Hans-Erik
- Redovisning om flottledsåterställningen av nedre Vormbäcken samt Lidsbäcken. Daniel Holmqvist
- Efterbehandlingsarbetet vid Hornträskgruvan och Rävlidmyrgruvan, tillståndet i Hornträsket. Omprövning av tillstånd för Kristinebergsgruvan. Anton Lundqvist
- Ume- och Vindelälvens Vattenråd kort, information om arbetet med reglerade vatten (KMV), ”Tre regleringsmagasin gruppen”, kort rapport från seminarium i Lycksele med titel ”Gruvor och vatten” Kort rapport om exkursion till Boliden. Greger Jonsson
- Nytt inom Vattenförvaltning, nya vattenförekomster, Rökåns förbindelse med Vormbäcken. Hans-Erik Johansson

Fikar gör vi vid lämpligt tillfälle!

2012-12-20

--

Inledning.

Hans-Erik hälsade alla välkomna till kvällens möte, uppslutningen var bra och några fler hade det även kunnat bli om inte några fått förhinder i sista stund. Totalt var vi 15 deltagare på mötet, en del var nya så vi började med en kort presentationsrunda. Hans-Erik förklarade att det inom vattenförvaltningen inte var så mycket nytta utan kraftsamling sker till nästa år då en ny statusklassning ska göras av alla vattenförekomster. Därför kunde det vara lämpligt att lämna plats till andra presentatörer.

Redovisning om flottledsåterställningen av nedre Vormbäcken samt Lidsbäcken.

Daniel Holmqvist Ume-/ Vindelälvens Fiskeråd tog därefter vid och berättade på ett levande och inspirerat sätt om återställning av vattendrag. Daniel berättade att Lidsbäcken och nedre Vormbäcken är nu restaurerade, men inom Vormbäckens avrinningsområde återstår det en hel del (se *Bilaga 1*).

Varför är det viktigt att restaurera ett vattendrag? På den frågan pekade Daniel några faktorer som påverkar ett vattendrag negativt:

- De tidigare variationsrika miljöerna begränsas för strömlevande vattenarter
- Vattenhastigheten ökar i de rensade fårorna så att gruset kan transporteras bort (lekbottnarna)
- Material eroderas bort
- Avstängning av fåror begränsar fiskens livsmiljöer och vandring
- Växelverkan mellan strand och vatten försvinner
- Ökad och snabbare avrinning

Vid restaurering som utförs av Ume-/ Vindelälvens Fiskeråd och Vindeln River Life är *Målbilden* att återställa vattendragen till ett så nära naturligt utgångstillstånd som möjligt. Det görs genom att lägga tillbaka stenar och block som rensats ur vattnet. I det arbetet försöker man förstärka befintliga trösklar som finns kvar, återskapa djuphöljor och lekbottnar. Allt för att få ett så naturligt och variationsrikt vatten som möjligt. Det låter sig lätt sägas men i verkligheten är det inte någon lätt uppgift.

En annan positiv effekt som forskare har uppmärksammat är att när stora block placeras i vattendrag underlättar det bildning av skyddande ytis. Ytis motverkar bottenfrysning i vattendrag samt även bildande av issörja. En återställning kan även ge uppemot 40 % större vattenyta.

Daniel visade med antal bilder på hur det såg ut ”före” och ”efter” restaureringen i Lidsbäcken och Vormbäcken.

2012-12-20

--

Att Vormbäcken börjar återhämta märks på att tillgången på harr har ökat, det börjar bli ett riktigt bra harrfiske enligt Göran. En diskussion startade om det inte var läge att försöka med lite utsättning av öring eller lax i nedre delen av Vormbäcken. Vormbäcken har varit ett mycket produktivt vattendrag öring och lax innan den påverkades. Önskemål framfördes att Boliden skulle vara med och sponsra fiskutsättning.

Att restaurering kan vara mycket framgångsrikt visar elfiskeundersökningar från andra vatten. Daniel visade resultat från Hjuksån där reproduktion ökat mer än 5 gånger under en 20-års period.

Efter det fikade vi



.....

Efterbehandlingsarbetet vid Hornträskgruvan, tillståndet för Hornträsket och omprövning av tillståndet för Kristinebergsgruvan

Efter ett gott och välbehövligt fika tog Anton vid och berättade vad som pågår vid Kristinebergsgruvan och Hornträskgruvan. Vid magasin 4 har ett nytt utskov byggts, det ersätter det gamla utskovet och är en åtgärd för att höja dammsäkerheten. Det nya utskovet är inte reglerbart i nivå och består av en betong ränna. Det nya utskovet kommer förmodligen även att ge en säkrare flödesmätning av utgående vatten. (*För bilder se Bilaga 2*)

Det pågår även omprövning av tillståndet för Kristinebergsgruvan. I det nya tillståndet ansöks om ökad brytning, men det kommer även att innebära nya villkor för verksamheten och nya villkor för efterbehandlingen. En förändring som föreslås i efterbehandlingsplanen är att magasin 4 ska övertäckas med morän. I tidigare planer har vattenövertäckning förordats. En fördjupad utredning om dammsäkerhet visade dock på att långtidsstabiliteten kunde var begränsad och osäker.

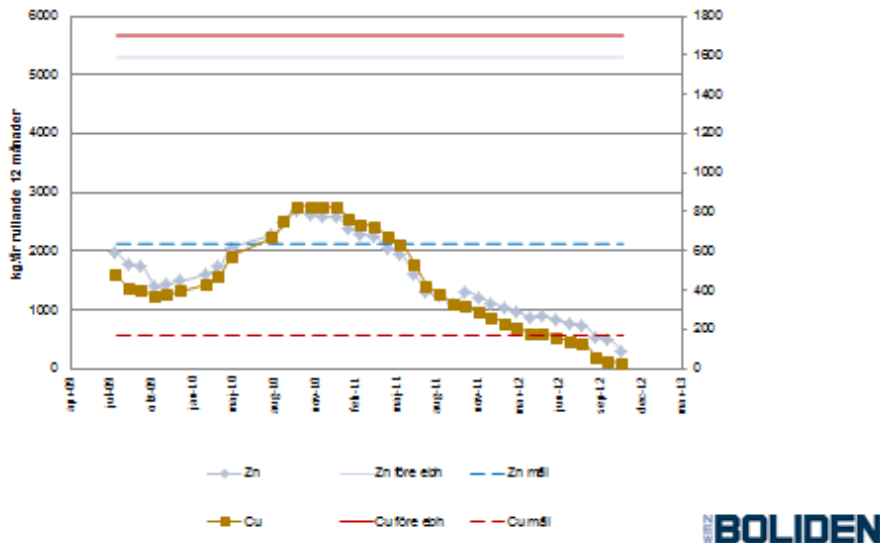
Vid Hornträskgruvan avslutades det stora praktiska arbetet 2011 under detta år har området gödslats med rötslam och gräs har såtts in. Växtligheten har sedan etablerat sig och området liknar på sina ställen en viltåker. För miljöuppföljning finns ett kontrollprogram. I det ingår det att ytvatten mäts vid två ställen provpunkt 12(pp 12), i diket innan det når sjön samt provpunkt 13 (pp 13) belägen lite sydväst det för detta dagbrott G. Dess uppgift är främst att mäta eventuellt kväveläckage. Förutom provtagning av ytvatten sker provtagning i 6 st grundvattenrör. För lägen av provpunkter se även bild i bilaga 2. Efterbehandlingen av Hornträskgruvan verkar i dagläget vara effektiv. I figur x visade Anton en sammanställning av uttransport av koppar och zink. Trenden är utläckagaet minskat visar på kraftigt minskande utläckage av dessa metaller.

2012-12-20

--

Utsläppstrend Hornträskgruvan

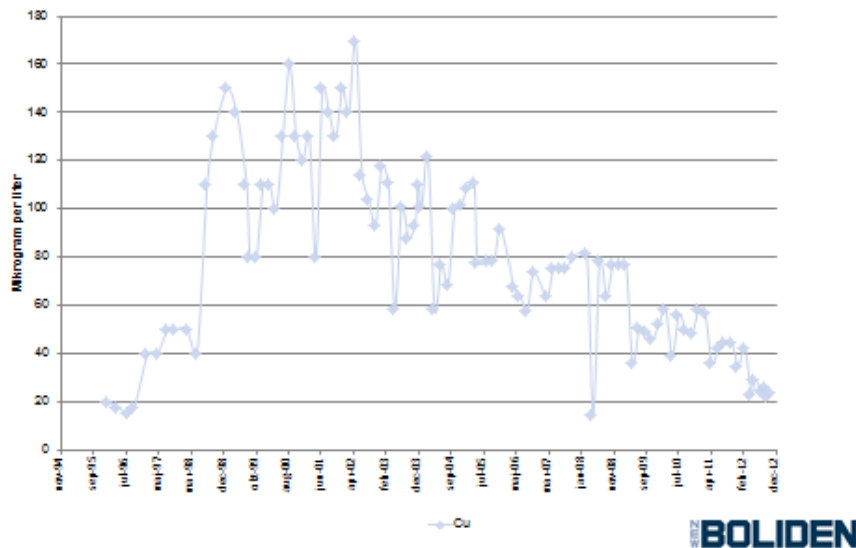
33PP12 Zn och Cu



Figur 1: Utsläppstrend av koppar och zink vid provpunkt 12 (PP 12) under perioden juli 2009- december 2012.

En minskande trend kan även avläsas i kopparhalterna från utloppet av Hornträsket.

Utlopp Hornträsket



Figur 2. Uppmätt kopparhalt från utlopp av Hornträsk, perioden 1996-dec 2012.

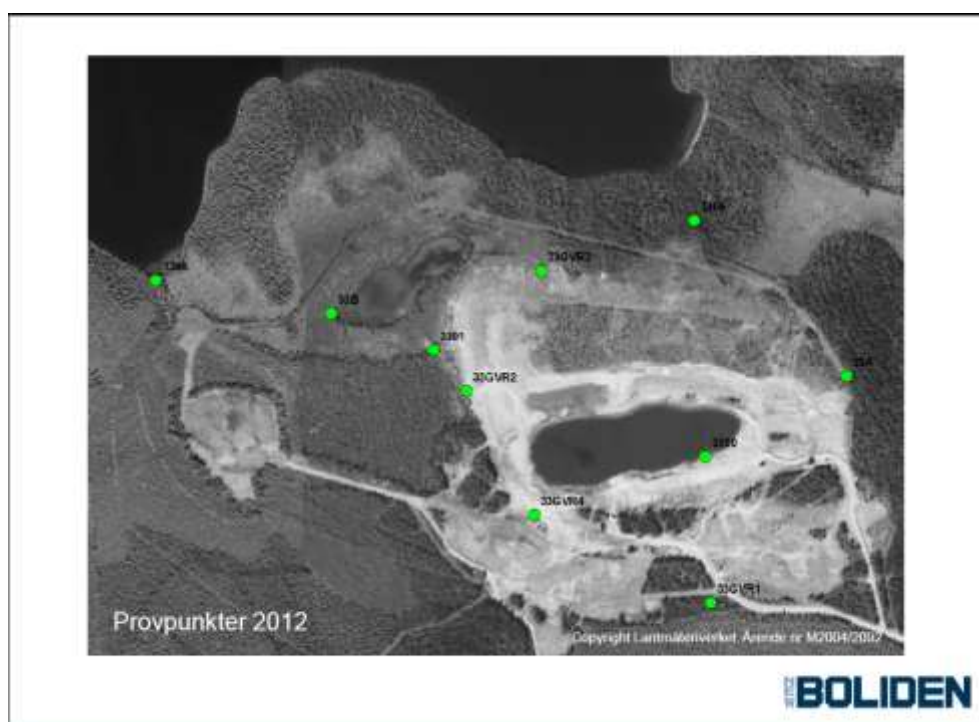
I Hornträsket blir det upprepad mätning med passiva provtagare 2013, det har tidigare gjorts 2006, 2008 och 2011. Under 2013 kommer det även att utföras biologisk provtagning i Hornträsket samt även uppföljning av biologin efter Vormbäcken.

2012-12-20

--

Rävlidmyrgruvan

Päivi Picken tog därefter vid och redogjorde därefter utförligt om pågående åtgärder och utredningar vid Rävlidmyrgruvan. Rävlidmyrgruvan är efterbehandlad tidigare, men resultatet är inte bra. Ett omfattande läckage sker av metaller. För att få en bättre kontroll mängder utfördes därför under 2010 en ny beräkning av metalltransporter från Rävlidmyrgruvan. I sitt examensarbete visar Joanna Lindvall att Rävlidmyrgruvan bidrar med ca 1300 kg zink, ca 2 kg kadmium m fl. Uppföljning av utsläppen från Rävlidmyrgruvan sker vid två ytvatten (diken) som sedan mynnar i Hornträsket. Undersökning av hydrologiska förhållanden sker även vid antal grundvattenrör.

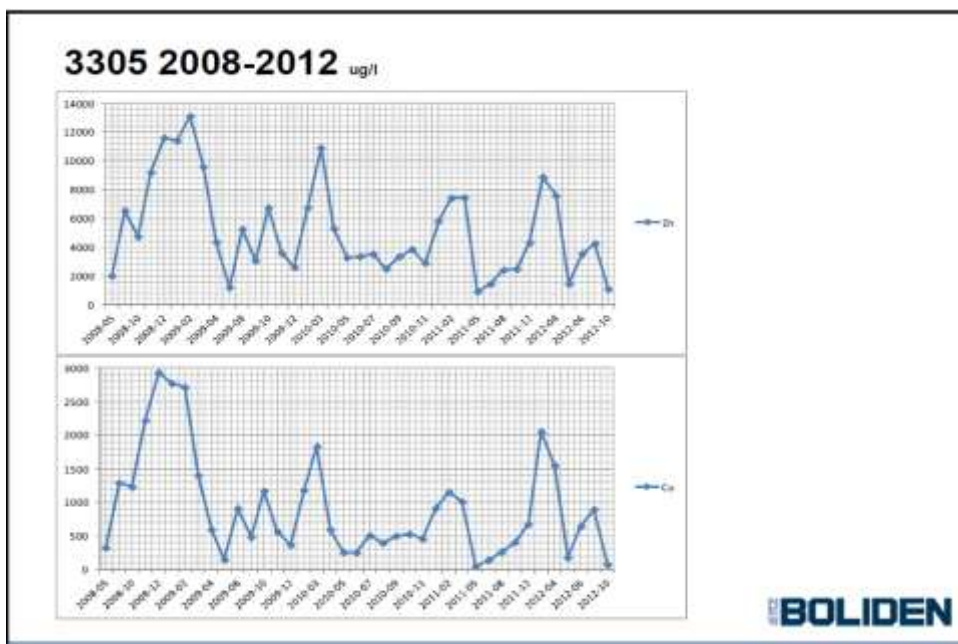


Figur 3. Provpunkter för ytvatten och grundvatten vid Rävlidmyrgruvan.

Utvecklingen av metallhalterna för koppar och zink vid provpunkt 3305 visas i figur nedan. Det finns ingen tydlig trend på utveckling av halter över mätperioden 2008-2012.

Se även Bilaga 3

2012-12-20



Figur 4. Halter av koppar och zink vid 3305, diket som mynnar nordväst dagbrottet, under perioden 2008-2012.

Pumpning

Päivi förklarade varför en pumpning och sänkning vattennivån vid dagbrottet vid Rävliidmyrgruvan (Sturedagbrottet) har utförts under 2012. Orsaken var att vattennivån successivt hade stigit så att det fanns risk för bräddning av dagbrottet. En bedömning gjordes även att omgivande jordupplag riskerade att få en ökad vattenhalt med stabilitetsrisk som följd. En högre vattennivå ger även risk för en större genomströmning i gråbergssupplaget. Pumpningen av vatten kunde förhindra/minska att vatten passerade partier i gråbergssupplag med stora föroreningskällor.

Bolidens tolkning av den höga vattennivån är att det skett en gipsbildning och eller/kalkbildning i sprickor i berget. Det har medfört att dessa läckor minskats och att vattennivån stiger lättare vid en ökad nederbörd och under hösten var det mycket regn.

Vid pumpning ställdes krav att:

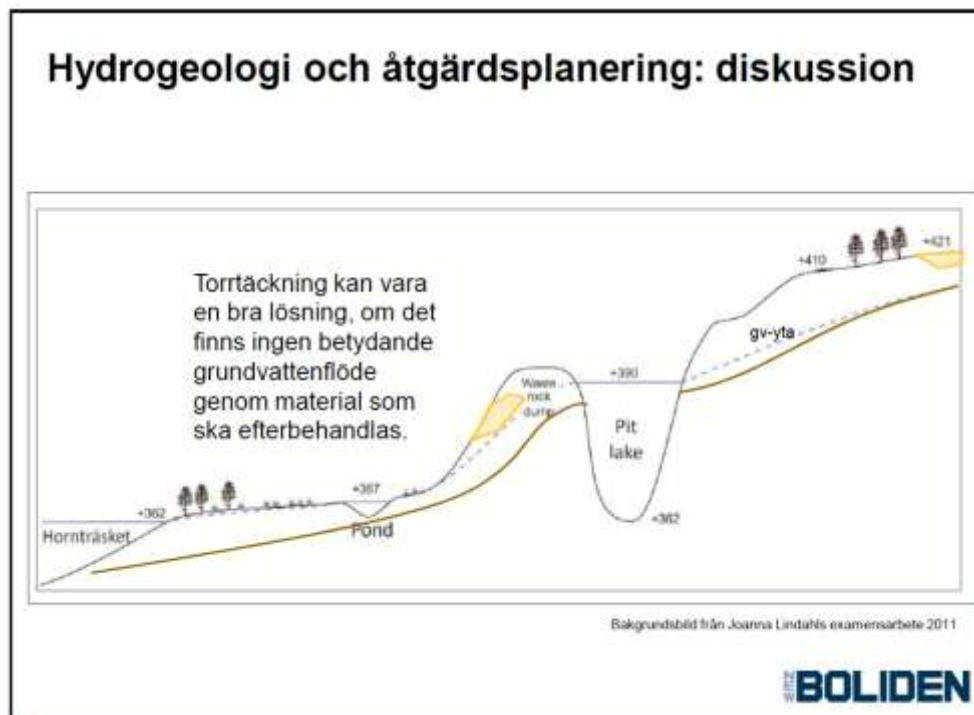
- Vattnet som pumpas ut får inte öka metallhalterna i sjön
- Vattenkvaliteten i dagbrottet kontrolleras med tät provtagning, kvaliteten regleras med kalkningar.
- Uppföljning av vattennivån
- Beredskap för ny pumpning finns

Hydrogeologi och åtgärdplanering

För att komma tillrätta med läckage från Rävliidmyrgruvan (gråbergssupplag och dagbrott) görs hydrogeologisk modellering i 3D. För åtgärdplaneringen krävs en detaljerad information.

2012-12-20

Päivi visade med översiktliga bilder på hur grundvatten strömmar genom området och visade på de alternativ som diskuterats för den fortsatta efterbehandlingen av Rävlidmyrgruvan.



Figur 5. Översiktlig bild över grundvattenströmning vid Rävlidmyrgruvan.

Den nya hydrogeologiska modellen förväntas vara klar under april 2013. Under 2013 kommer det även utföras kompletterande markprovtagningar under maj och juni och det slutgiltiga valet för efterbehandling och projektering kommer ske under november månad. Under 2013 kommer arbete även fortsätta med etablering av en passiv reningsanläggning. Avsikten är den ska kunna rena det vatten som kommer från diffust läckage från gråbergsupplaget.

För att förbättra möjligheterna för uppföljning kommer det att vid provpunkt 3305 att installeras en mätstation för "onlinemätning". Vid den ska sekund flöde, pH och konduktivitet mätas kontinuerligt var 30: e sekund. En väderstation kommer även anläggas vid Rävlidmyrgruvan.

Planen är att efterbehandlingsåtgärder ska börja under 2014.

2012-12-20

--

Information arbetet inom Ume- och Vindelälvens Vattenråd

Greger Jonsson, kontaktperson berättade sedan om Ume- och Vindelälvens vattenråd. Det omfattar ett mycket stort geografiskt område med Ume- och Vindelälven som har vatten med vitt skilda problem. Umeälven som är kraftigt utbyggt med problem med fiskvandring förbi magasin, kraftverk och sidovattendrag och problem med erosion. Ett aktivt arbete sker med fokus på dessa problem i fokus i en lokal samverkansgrupp ”3 regleringsmagasin-gruppen”. Förslag på åtgärder för att förbättra statusen i magasinerna samt anslutande sidovattendrag har utretts. En rapport om detta kommer i början av nästa år.

I Vindelälven är det den fysiska påverkan från flottledsepoken som dominerar och mycket stora insatser görs där genom Vindelälvens Fiskeråd.

Greger berättade vidare Ume- och Vindelälvens tillsammans med Skellefteälvens Vattenråd arrangerat en exkursion och ett seminarium med koppling till gruvverksamhet. Vid exkursionen där Boliden var värd besöktes två nedlagda gruvor Långsele- och Långdalsgruvan samt det nya Hötjärnsmagasinet. Vid seminariet med många olika föreläsare beskrevs gången från en gruvas start till nedläggning, från ”ax till limpa”. Seminariet var välbesökt ca 50 personer kom för att lyssna dragingarna. Vissa presentationerna finns tillgängliga på hemsidan <http://www.vattenorganisationer.se/>, men det finns begränsningar på hemsidan så att riktigt stora presentationer inte får plats där. En översyn av Vattenrådets hemsida är på gång.

Nytt inom Vattenförvaltning, nya vattenförekomster, Rökåns förbindelse med Vormbäcken.

Hans-Erik avslutade kvällen, på övertid, med att kort sammanfatta den övergripande arbetsgången inom vattenförvaltningen. Under 2012 har det huvudsakliga arbetet varit samla in olika underlag som ska användas i statusklassning under 2014. Statusklassningen ska vara genomförd och inmatad i databasen VISS senast den sista augusti nästa år.

Hans-Erik berättade vidare att vattenmyndigheten har ”Arbetsprogram med tidtabell och översikt om väsentliga frågor” på remiss under tiden 1 december 2012 till 1 juni 2013. I den beskrivs miljöproblemen översiktligt för Bottenvikens distrikt och Vattenmyndigheten vill ha in synpunkter på om det är rätt beskrivet och om det är de viktigaste frågorna som tagits upp. Remissen finns tillgänglig på Vattenmyndigheternas hemsida: <http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/bottenviken/> och alla har möjlighet att svara på den.

2012-12-20

--

Förslaget på ny indelning av nya vattenförekomster finns nu tillgängliga i databasen VISS och Hans-Erik visade hur den nya indelningen ser ut vatten inom Vormbäckens avrinningsområde.

I Vormbäckgruppen har vi tidigare diskuterat möjligheten att stänga förbindelsen mellan Rökån och Vormbäcken. Deltagarna i Vormbäckgruppen vill att detta arbete fortsätter. Omfattningen av en åtgärd skulle dock innebära att ska prövas av miljödomstolen. Daniel Holmqvist säger att Vindelälvens Fiskeråd skulle kunna ta fram en Miljökonsekvensbeskrivning av en sådan åtgärd. Det finns mycket erfarenhet från liknande arbeten, men det måste finnas en ansvarig huvudman för kommande ansökning.

Malå kommun skulle kunna fungera som huvudman eftersom den aktuella delen av Rökån ligger deras kommun. Hans-Erik frågar Jan Asplund hur det är lämpligt att gå tillväga. Jan svarar att får bara Malå kommun in ett brev som beskriver saken så är det fullt möjligt.

En arbetsgrupp av Daniel Holmqvist, Benny Jonsson, Rolf Örnberg och Hans-Erik Johansson formulerar ett brev till Malå kommun om önskan att kommunen kan vara huvudman.

Det blev en lång kväll och vi drog över den utsatta mötestiden, men jag uppfattade det som att det var ett bra möte.

Nästa möte

Nästa möte föreslås att början av juni 2013 och då i kombination med excursion till bl a Hornträskgruvan.

Hans-Erik Johansson

Miljöanalysenheten - Vattenförvaltning

090-10 73 22 alt 0730-72 73 22

Bilagor:

Bilaga 1	Vormbäcken _28 nov 2012	(Daniel)
Bilaga 2	Info Hornträsk_Kriberg 20121128	(Anton)
Bilaga 3	Rävlidmyrgruvan, 2012	(Paivi)
Bilaga 4	Vormsele 2012_28 nov	(Hans-Erik)

2012-12-20

--

Sändlista:

Kjell-Ivar Asplund
Johan Ekbäck
Göran Fjällström
Daniel Holmqvist
Steve Johansson
Rune Lundberg
Otilia Johansson
Anton Lundqvist
Paivi Picken
Rikard Vesterlund
Stig Westbergh
Henrik Sandström
Jonny Lindström
Benny Jonsson
Rolf Örnberg
Börje Stenlund
Elin Nilsson
Jan Asplund
Ulf Hallin
Torbjörn Åhman
Patrik Söderström
Marina Olofsson
Greger Jonsson

Björksele FVO
Vormträsk FVO
Vormsele FVO
Vindelälvens Fiskeråd
Sveaskog
Hornträsk skifteslag
Lycksele Kommun
Boliden Mineral AB
Boliden Mineral AB
Skogsstyrelsen/ Malåkontoret
Vindelälvens Fiskeråd
Vindelälvens Fiskeråd
Björksele FVO
Lill-Åmans FVO
Rökåbygdens FVO
Släppträsk FVO
Norsjö kommun
Malå kommun
SCA/ Lycksele
Holmen skog/ Norsjö
Lycksele kommun
Lycksele kommun
Lycksele kommun/ Kontaktperson
Ume-/ Vindelälvens Vattenråd
(VRO 10)